

CZU: 37.022:330.1:502

DOI: 10.36120/2587-3636.v42i4.118-132

**ASPECTE DE VALORIFICARE A UNITĂȚII DE CONȚINUT „PORTRETUL
CONSUMATORULUI: SELECTAREA ȘI UTILIZAREA RAȚIONALĂ A
BUNURILOR ȘI SERVICIILOR” LA DISCIPLINA ȘCOLARĂ
„DEZVOLTAREA PERSONALĂ” ÎN CL. A IV-A**

Liliana SARANCIUC-GORDEA, doctor, conferențiar universitar

<https://orcid.org/0000-0001-6815-782X>

Veronica VICOL, studentă

Valeria PECICA, studentă

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Rezumat. Articolul analizează aspecte teoretice și aplicative ale predării unității „Portretul consumatorului: selectarea și utilizarea rațională a bunurilor și serviciilor” din disciplina „Dezvoltarea personală” (clasa a IV-a). Demersul didactic urmărește formarea abilităților de corelare a consumului responsabil cu protecția mediului, în cadrul modulului „Asigurarea calității vieții”. Sunt prezentate repere conceptuale, fundamentate pe politici educaționale și cercetări de specialitate, precum și o viziune proiectivă a lecției, organizată după modelul ERRE, pentru dezvoltarea competențelor legate de comportamentul de consum responsabil.

Cuvinte-cheie: educație economică, comportament de consum, comportament prosocial și proactiv, educație pentru dezvoltare durabilă, conduită și comportament ecologic, metodologia educației economice din perspectivă praxiologică, abilități de selectare și utilizare rațională a bunurilor și serviciilor.

**ASPECTS OF VALORIZATION OF THE CONTENT UNIT
"CONSUMER PORTRAIT: SELECTION AND RATIONAL USE OF GOODS
AND SERVICES" IN THE SCHOOL SUBJECT
"PERSONAL DEVELOPMENT" IN THE 4TH GRADE**

Abstract. The article examines theoretical and practical aspects of teaching the unit “Consumer Profile: Selection and Rational Use of Goods and Services” within the subject Personal Development (4th grade). The instructional approach aims to develop students’ abilities to connect responsible consumption with environmental protection as part of the module “Ensuring Quality of Life.” The paper outlines conceptual benchmarks grounded in educational policies and scientific research, and proposes a project-based lesson framework structured according to the ERRE model, designed to foster competencies related to responsible consumer behavior.

Key-words: economic education, consumer behavior, prosocial and proactive behavior, education for sustainable development, ecological conduct and behavior, methodology of economic education from a praxiological perspective, skills for selecting and rational use of goods and services.

Viziune teoretică

Demersul integrator al abordării modulului 2 „Asigurarea calității vieții” la disciplina școlară în clasele primare „Dezvoltarea personală”, solicitând, atât utilizarea achizițiilor din cadrul altor discipline școlare, cât și experiența elevului din mediul de viață, răspunzând nevoilor, din perspectiva potențialului individual și al aspirațiilor societale, de

dezvoltare personală a elevului, vizualizează, ca rezultat al învățării – *abilitățile elevului de selectare și utilizarea rațională a bunurilor și serviciilor* [1, p. 230] prin finalitatea de formare a competenței specifice 2 „.... demonstrând integritate și responsabilitate” [2, p. 179].

Valențele științifice, care fundamentează procesul de formarea a competenței 2 la disciplina școlară în clasele primare „Dezvoltarea personală”, prin modulul 2 „Asigurarea calității vieții”:

A. Au la bază „*gestionarea eficientă a resurselor, responsabilitate pentru dezvoltare durabilă și pentru o bună gospodărire* [3, p. 10] și pornesc de la reperele conceptuale: educația economică, financiară și educația pentru dezvoltarea durabilă [4, p. 3], prefigurând:

- obiectivele specifice *educației economice* transpuse în cadrul procesului instructional formal, curricular/extracurricular școlar, prin disciplinele școlare și activitățile complementare curriculumului, asigurând formarea la elevi a *comportamentului economic* (rigoare, organizare, proiectare și valorificare eficientă a resurselor etc.) [5, p. 69];

- diferența conceptelor: „sustenabil” și „durabil” prin prisma pilonilor (economic, social, ecologic) de fundamentare a conceptului „dezvoltare sustenabilă” – starea de bine prin mediul înconjurător, economic și social, atât pentru astăzi, cât și pentru mâine [6, pp. 11-1];

- specificul și principiile bioeticii ecologice (V. Potter, E. Srega, V. Tampone, V. Caciuc, P. Cerbușca, A. Crivoi etc.), promovând respectul pentru mediu în combaterea nihilismului moral, prin atitudini și comportamente biocentrice și altruism ecologic [7, pp. 37-38];

- teoriile și modele psihopedagogice ale educației ecologice (J. Desinger, M. Jickling, C. Hopkins, V. Landsheere, T. Cozma, M. Călin, G. Văideanu, Z. Chac S. Hong etc.) [apud, 8, pp. 21-23];

- *teoria comportamentului planificat (atitudinea, convingerile - normele subiective, percepția asupra controlului comportamental), teoria identității de loc/ecologice [9, pp. 84-85];

- *modelul comportamentului responsabil, modelul activării normei morale, modelul de schimbare a comportamentului, raportate la specificul de alfabetizare ecologică pentru nivelul primar de învățământ [ibidem, pp. 87-88];

- tipologia comportamentului elevului (psihosocial, cultural educațional) din perspectiva mediului școlar, ca mediu social și al mediului societal [10, pp. 361-362], ca proces ecoeducațional de formare a competențelor (convingeri, atitudini și comportamente) relative la abordarea sistematică, interacționistă a mediului [9, p. 84];

(1) comportamentul prosocial și proactiv – orientat spre valorile sociale, de intervenție ale elevului/omului (personale, de viitor), urmărit în scopul susținerii, conservării, promovării, implementării durabile;

(2) *comportamentul economic în calitate de consumator* – orientat spre domeniul veniturilor și a resurselor elevului/omului, în raport cu diversitatea tipurilor de consum, atât material, cât și spiritual, cultural și comportamental, raliat la sensul educației pentru dezvoltarea durabilă, perceput ca o simbioză a conștiinței individuale de percepere a naturii ca parte componentă a existenței [9, p. 84].

Astfel, prin prisma tipologiei comportamentului elevului (psihosocial, cultural educațional) și anume *comportamentul economic în calitate de consumator*, în sensul demersului integrator al abordării modulului 2 „Asigurarea calității vieții” la disciplina școlară în clasele primare „Dezvoltarea personală” cu rezultatul formării *abilităților elevului de selectare și utilizarea rațională a bunurilor și serviciilor* [1, p. 230], prin finalitatea de formare a competenței specifice 2 „..... demonstrând integritate și responsabilitate” [2, p. 179], la unitatea de conținut „Portretul consumatorului: selectarea și utilizarea rațională a bunurilor și serviciilor”, se poziționează, ca reper de cercetare *conceptul „comportamentul consumatorului”* (V. Balaure, I. Cătoiu, N. Teodorescu etc.)[apud, 9, p. 7], prin caracteristica sa specifică de „comportament de consum” - *interdependența dintre consumul de bunuri și comportamentul de economisire* [11, p. 123].

B. Derivă:

* din sistemul de competențe-cheie/transversale/transdisciplinare, format și dezvoltat gradual, progresiv la nivelul primar de învățământ (cl. I-II etapa achizițiilor fundamentale; III-IV – etapa dezvoltării) [2, pp. 11-13], respectând principiile învățării centrate pe elev și punând în relație activă mediul său de viață, prin implicarea directă și activă al elevilor, având la bază libertatea, responsabilitatea, voința, motivația și autoevaluarea sistematică [12, p. 5], astfel valorificând caracterul explorator-practic-aplicativ al acestei discipline școlare [1, pp. 235-236] prin accesarea metodelor, procedeele și tehnicilor relevante specificului modelului proiectiv ERRE (Evocare/Realizare a sensului/Reflecție/Extindere).

În sensul dat valorificarea modelului proiectiv ERRE în formarea abilităților elevului de selectare și utilizarea rațională a bunurilor și serviciilor, stimulează atât cadrul didactic, cât și elevul pentru dezvoltare personală:

- formulând scopuri personale pentru moment și de perspectivă, vizând stilul de viață sustenabil cu implicarea în diverse activități practice de viață;
- implicând integrarea sintagmelor de consum durabil;
- dezvoltând gândirea critică pentru înțelegerea impactului alegerilor de consum și pentru stimularea acțiunilor responsabile de bioetică ecologică (RRR a deșeurilor: Reciclare, Reutilizare, Reducere).

* din metodologia educației economice din perspectivă praxiologică [13, p. 118], când se proiectează sarcini instructive de abordare a problemelor cu caracter specific economic, social, politic, și se valorifică abilitățile transdisciplinare de rezolvare a situațiilor de caz raliat la viața personală, social, iar pe final de demers instrucțional să le extindă prin acționare cu referire la: armonizarea poziției sociale cu identitatea proprie; stabilirea priorităților, valorilor și modului de viață de calitate; la asigurarea autocontrolului asupra vieții proprii etc.

Stabilim: Procesul de valorificare a unității de conținut „Portretul consumatorului: selectarea și utilizarea rațională a bunurilor și serviciilor” la disciplina școlară „Dezvoltarea personală” în cl. a IV -a, solicită cadrului didactic:

- competențe profesionale de educație ecologică, de educație ambientală, de educație pentru dezvoltare durabilă – conduită și comportament ecologic (J. Desinger, M. Monroe, W. Bluhm, T. Walk, G. Cullen, G. Gardner, P. Stern, O. Sturdza, O etc.) [apud, 8, pp. 51-55], prin abordarea principiilor bioeticii ecologice, promovând respectul pentru mediu în combaterea nihilismului moral, prin atitudini și comportamente biocentrice și altruism ecologic, în sens transversal /transdisciplinar de formare la elevi a abilităților de corelare a consumului rațional al bunurilor și protecția mediului – comportament de consum sustenabil – comportament prosocial și proactiv al elevului;

- competențe profesionale de educație economică (P. Bloom, A. Benoit, J. Mcneal, N. Remeșovschi etc.), financiară (M. Ratcov, V. Iașan, E. Lupanciuc, E. Cazacu etc.), în formarea la elevi a abilităților de consum sustenabil, punând accent pe formarea și dezvoltarea gândirii critice, cu prioritate de:

- comunicare, analiză și procesare a informației;
- recunoaștere a capacităților și aptitudinilor personale;
- rezolvare a problemelor;
- adaptabilitate la diverse situații de viață prin dorința de a învăța să învețe;
- respectare a diferențelor și diversității.

Viziune praxiologică

Prin prisma abordărilor normative și teoretice de mai sus, propunem unele aspecte practice, care, în opinia noastră, ar îmbunătăți nivelul de formare la elevii claselor a IV-a a abilităților de corelare a consumului rațional al bunurilor și protecția mediului, la disciplina școlară „Dezvoltarea personală” în clasa a IV-a, la unitatea de conținut „Portretul consumatorului: selectarea și utilizarea rațională a bunurilor și serviciilor” respectând modelul proiectiv ERRE, la:

► *unitatea de conținut* „Portretul consumatorului: selectarea și utilizarea rațională a bunurilor și serviciilor”, pentru:

► *subiectul tematic* „Portretul consumatorului responsabil”;

- Consumarea de bunuri și servicii, din Figură, este una economicoasă sau risipitoare?
- Consumarea de bunuri și servicii, din Figură, este risipitoare numai pentru consumatori, sau și pentru mediu? Argumentați!
- Necesitățile și dorințele, din Fișa tabel, sunt pentru copiii de vârsta voastră?
- Care este raportul dintre necesități și dorințe?
- Care din dorințele expuse în tabel, nu prezintă prioritate în viața unui copil, persoane adulte?
- Ce raport are comportamentul unui consumator iresponsabil, care zilnic consumă bunuri și servicii în risipă, cu dorințele și necesitățile acestuia?

Feedback oferit de învățătoare:

„Nu poți avea totul și nu poți cumpăra tot. Pentru fiecare persoană/om, bunurile/produsele și serviciile reflectă prioritățile lui, valorile lui, și-i influențează identitatea. În toate, ale vieții, trebuie să fie anumite limite și anumite modalități de satisfacere a dorințelor și necesităților, anume prin muncă, prin economisire, atât pentru sine, ca beneficiar/client, consumator, cât și pentru cei care produc, cât și pentru mediul înconjurător, din care se produc, în locul în care se produc, și oamenii care le produc. Deci, fiecare persoană, cunoscându-și necesitățile și dorințele de viață necesare, va demonstra o gândire ecologică în achiziționarea bunurilor și serviciilor, care implică luarea în considerare a impactului asupra mediului înconjurător înainte de a achiziționa.”

Se anunță subiectul lecției: *Portretul consumatorului responsabil.*

Se enunță obiectivele lecției. Astăzi, noi vom:

- potrivi rolurile unui consumator responsabil;
- ilustra acțiunile consumatorului responsabil la achiziționarea de bunuri și servicii;
- deduce despre ce înseamnă a economisi pentru un consumator responsabil.

Strategia didactică pentru Evocare pasul „Implică-te!”: frontal, observarea, conversația euristică, reflecția personală.

REALIZAREA SENSULUI. Pasul „Informează-te!”

Conținut informațional (realizat prin ascultare activă, susținută de imagini PPT):

„Consumatorul este persoana care cumpără/achiziționează și folosește bunuri și servicii:

- bunurile de consum sunt produse pe care oamenii le cumpără pentru foloasele personale, astfel, satisfăcându-și nevoile zilnice: produse alimentare, produse de igienă a locuinței, produse de igienă personală, îmbrăcăminte, încălțăminte etc.

- serviciile de consum sunt activități oferite de persoane, numite specialiști dintr-un domeniu, pentru care oamenii/consumatorii plătesc, pentru a-și satisface nevoile de viață sau personale: serviciile de transport, serviciile medicale, serviciile de telecomunicații, serviciile de divertisment etc. (figura 3).

Figura 3. Imagine PPT 3 cu produse și servicii

Toate bunurile și serviciile sunt produse, oferite, prestate, gestionate de oameni în și de mediul înconjurător, care la achiziționare, solicită consumatorului o gândire ecologică. Gândirea ecologică implică luarea în considerare a impactului asupra mediului înainte de a cumpăra/achiziționa bunurile și serviciile. Deci, consumatorul la achiziționare va aborda produse durabile: produse ecologice, naturale, sănătoase, de înaltă calitate, de asemenea, și produse sustenabile: bunuri și servicii, create-fabricate-utilizate, care nu dăunează, sau au impact redus, asupra mediului înconjurător și care, aceste produse sustenabile, se pot conserva pentru generațiile viitoare. Din considerentul dat, toate produsele durabile și sustenabile sunt considerate de calitate, prietenoase cu mediul și contribuie la un consum responsabil.

Astfel, un consumator responsabil, cumpărând și folosind bunuri și servicii, va opta pentru produsele de calitate, care și ele îi vor oferi o experiență bună în consum, dar și vor contribui la reducerea risipei – mai puțin, dar de calitate, decât mai mult și de risipă (figura 4, Imagine PPT 4).

Figura 4. Imagine PPT 4 și Imagine PPT 5

Un consumator responsabil, atunci, când alege un produs pentru achiziționare, ia în considerare informațiile despre produsul care este fabricat corect, cu impact asupra mediului înconjurător, fără exploatarea muncitorilor (figura 4. Imagine PPT 5).

Consumatorul responsabil va cerceta informațiile despre produs, înainte de a achita, care include: etichete de certificare pentru consum responsabil, comparație de prețuri (până

la reducere, cu reducere), citire de recenzii (de pe rețelele de socializare, site-ul entității economice) (figura 5) și va verifica specificațiile produsului pentru a lua decizii informate.

Figura 5. Imagine PPT 6

Uniunea Europeană	Republica Moldova
Etichete de certificare pentru consum responsabil	

Figura 6. Exemple de etichete de certificare pentru consum responsabil. PPT 7

Un consumator responsabil, pentru a se asigura că banii plătiți pentru un produs achiziționat sunt cheltuiți în mod judicios și fără a se împrumuta, își va planifica cheltuielile și își va stabili un buget adecvat. Astfel, consumatorul va evita datoriile și se va asigura că banii sunt cheltuiți judicios (PPT 8).

Imagine PPT 8

Din considerentul dat, gândirea ecologică este interpretată în portretul consumatorului responsabil printr-o economisire pentru viitor. „A economisi” sau „economisirea” vizează receptarea corectă a consumului înțelept. De aceea, se pun deoparte o parte de bani (din venituri prin muncă) pentru o pregătire de cheltuieli neprevăzute sau nevoi și dorințe pe un termen mai lung”.

REALIZAREA SENSULUI. Pasul „Procesează informația!”

Obiective: La finele lecției elevul va fi capabil:

- să identifice bunurile și serviciile destinate pentru consumare, în baza imaginii;
- să stabilească rolul de consumator care achiziționează bunuri și servicii (risipitor, responsabil), în baza imaginii;
- să formuleze îndemnuri, pentru consumatorul iresponsabil și risipitor, de selectare și utilizare rațională a bunurilor și serviciilor, în baza cadranelor.

Se propune elevilor să formeze 5 echipe de lucru în grup a câte 3 membri.

Se stabilesc rolurile în echipa de lucru în grup:

(1) Rezumatorul, care ordonează generalizările și concluziile grupului în așa fel ca acestea în ansamblu să aibă sens și le prezintă tuturor colegilor din clasă.

(2) Anchetatorul, care pune întrebări pentru a obține comentarii, idei cu referire la sarcină de la toți membrii de echipă.

(3) Ascultătorul activ, care reformulează sau repetă spusele membrilor de echipă

Se stabilesc regulile de lucru în echipă:

*fiecare membru de echipă este responsabil de produsul final și de procesul derulat;

* în cazul întrebărilor, care vor apărea pe parcursul realizării sarcinii de lucru, numai rezumatorul va decide cine din echipă va răspunde.

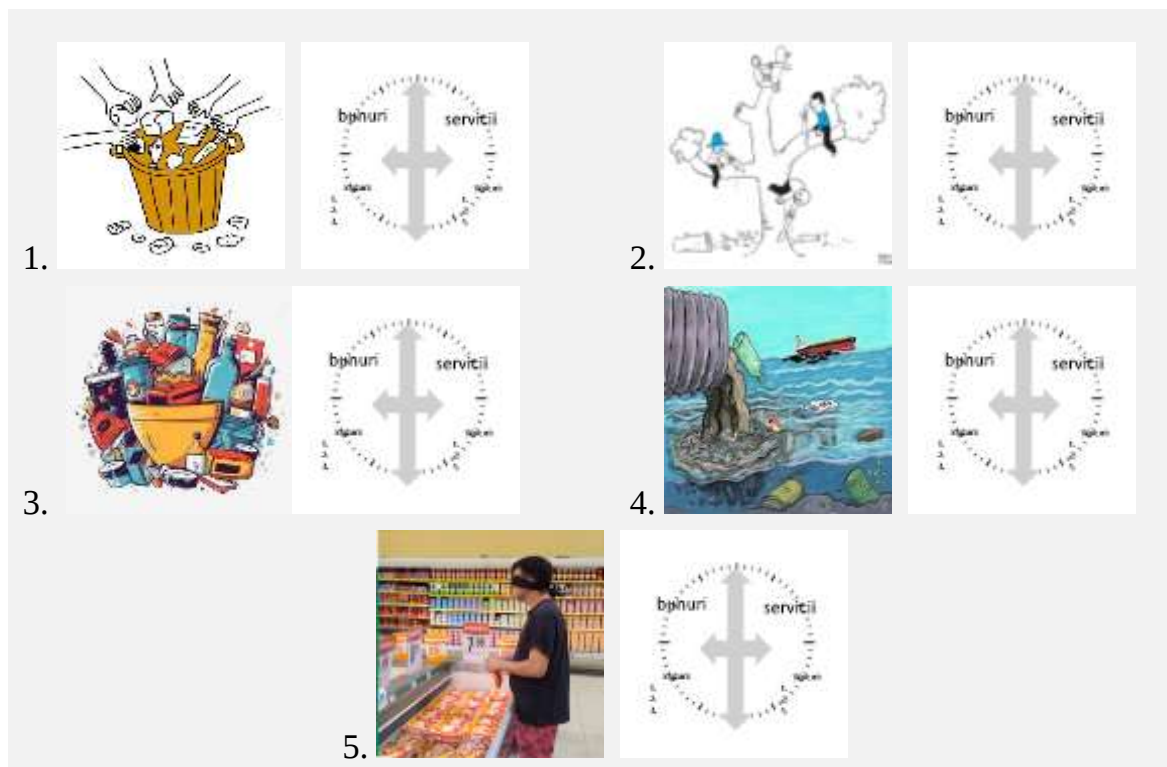

Figura 7. Imagini propuse spre analiză

Sarcina: se solicită echipelor de lucru în grup:

- să studieze și să analizeze imaginile;
- să identifice bunurile și serviciile destinate pentru consumare;

- să stabilească rolul de consumator care achiziționează bunuri și servicii (risipitor, responsabil);
- să formuleze îndemnuri, pentru consumatorul iresponsabil și risipitor, de selectare și utilizare rațională a bunurilor și serviciilor, în baza cadranelor;
- să prezinte în fața clasei produsul realizat de echipă.

Feedback oferit de învățătoare:

„Toate situațiile reprezentate de cele trei echipe, evidențiază comportamentul consumatorului iresponsabil, manifestată prin risipă a produselor, cu daune grave, atât producătorilor (irosire de apă, energie, timp la producere), sănătății personale (boli de piele, de intestin, structură modificată a sângelui la consumarea lor etc.), cât și a mediului înconjurător (gaz metan produs la descompunere; sticla, plasticul care se descompun în sute de ani, uleiurile sintetice care distrug structura fertilă a solului, a apei potabile etc.).

Risipa de consum, se referă la aruncarea, pierderea, distrugerea bunurilor, serviciilor, de la produse comestibile, la lanțul de aprovizionare - de la magazine, producătorii locali, care în final ajung în lada cu gunoi, în apele dulci, la produsele pierdute, stricate din cauza obiceiului de cumpărare în exces, necontrolat, sau păstrare nepotrivită a acestora, desemnând astfel un comportament iresponsabil și ne prietenos cu mediului.

Pentru a reduce risipa de bunuri și servicii, un consumator responsabil va:

- planifica achiziționarea produselor și le va cumpăra doar în cantitățile necesare, fără exces;
- depozita și păstra produsele în condiții speciale și optime, în scopul prelungirii duratei de valabilitate;
- utiliza creativ, prin diverse modalități ecologice, resturile de produse, sau produsele care nu le mai accesează, sau sunt expirate.”

Strategia didactică pentru Realizarea sensului pasul „Procesează informația!”: în grup, studiul de caz, cadrulul de ceas, reflecția de grup.

REFLECȚIE. Pasul „Comunică și decide!”

Obiective: La finele lecției elevul va fi capabil:

- să dezvolte, cel mult trei modalități de consum responsabil și economisire, în scopul de a contribui la bunăstarea mediului înconjurător, în baza Fișei de lucru.

Se propune elevilor să păstreze aceleași echipe de lucru în grup.

Se solicită echipelor:

- să lectureze conținutul problemei, în baza imaginii;
- să dezvolte, cel mult trei modalități de consum responsabil și economisire, în scopul de a contribui la bunăstarea mediului înconjurător;
- să prezinte în fața clasei produsul realizat de echipă.

La finele sarcinii, eu elev numit secretar, va corela modalitățile prezentate de echipele de lucru, pentru a nu fi identice, și le va scrie generalizat pe tablă.

Generalizarea modalităților de consum responsabil și economisire, în scopul de a contribui la bunăstarea mediului înconjurător, propuse de echipe, se va compara cu conținutul feedback-ului, propus de învățătoare.

În jurul nostru, la școală, la televizor, pe rețelele de socializare se spune și se vorbește despre sustenabilitate, consum responsabil, economisire a resurselor, diminuare a poluării. Informându-ne constat, fiecare dintre noi, încercă să înțeleagă aceste modalități oportune de acțiune. Dar, care sunt aceste modalități?

Figura 8. Fișa de lucru „Modalități de consum responsabil și economisire, în scopul de a contribui la bunăstarea mediului înconjurător”

Feedback oferit de învățătoare:

„Prima modalitate: ghidarea vieții, conform dorințelor fiecăruia, se va axa pe minimalism, evitând aglomerațiile de bunuri inutile și care nu sunt neapărat necesare. Fiecare tinde să vrea cât mai multe/mulți: haine la modă, bani de cheltuială, gadget-uri sofisticate de ultima generație, dar, real în viața reală, nu avem nevoie de toate acestea. Achiziționând numai bunuri și servicii absolut necesare, fiecare își va da seama că a reușit să economisească o sumă considerabilă de bani, pe care îi va putea folosi ulterior în alte scopuri mai importante din viața personală (o carte necesară de a studia o limbă străină, sau de lectură; un aport părinților pentru o călătorie mult dorită și așteptată, de vis etc.). Și, după cum am afirmat la începutul lecției, fiecare persoană, cunoscându-și necesitățile și dorințele de viață necesare, va demonstra o gândire ecologică în achiziționarea bunurilor și serviciilor, care implică luarea în considerare a impactului asupra mediului înconjurător înainte de a le achiziționa.

A doua modalitate: de a face primele acțiuni și activități prietenoase cu mediul, ajutând mediul înconjurător prin acceptarea și demonstrarea comportamentelor prietenoase: - achiziționarea produselor și serviciilor durabile – de calitate, naturale, sănătoase, care au impact redus, asupra mediului înconjurător.

De exemplu, se vor procura haine de calitate, din țesătură din fibre naturale (bumbac, lână, in), din considerentul că au o durată de valabilitate mai lungă. Sau, la elaborarea meniurilor sănătoase, din timp se vor planifica mesele, se va stabili lista de cumpărături, iar apoi se vor găti bucate, atât de cât are nevoie fiecare. La deplasarea spre școală, magazin, în vizite, se va opta pentru mersul pe jos, mersul pe bicicletă, trotinetă sau mașina electrică, în scopul diminuării emisiilor de gaze. Dar, dacă distanța este mai mare, se va opta în favoarea transportului public, în schimbul vehiculului terestru personal.

Modalitatea a treia: economisirea! Economisirea înseamnă, atât reducerea cheltuielilor, cât și programarea calculată a finanțelor pentru viitor. Un consumator responsabil pune deoparte bani pentru necesități și dorințe de viitor. Astfel, planificarea atentă a cheltuielilor este cea mai sigură cale de a consuma responsabil

economiile/resursele bănești de care dispune orice persoană și o cale sigură de a economisi pentru un viitor liniștit, sigur din punct de vedere financiar.

Strategia didactică pentru Reflecție pasul „Comunică și decide!”: în grup, problematizarea, reflecția de grup; frontal, brainstorming în tabel, reflecția personală.

REFLECȚIE. Pasul „Apreciază!”

Obiective: La finele lecției elevul va fi capabil:

- să schițeze, înțelepciunea ecologică a consumatorului responsabil, în baza Fișei;
- să deducă despre modalitățile de selectare și utilizare rațională a bunurilor și serviciilor, în baza Fișei.

Se propune elevilor să formeze perechi de lucru.

Se solicită perechilor:

- să studieze conținutul Fișei de lucru;
- să analizeze acțiunile, deciziile și consecințele comportamentului consumatorilor;
- să schițeze, înțelepciunea ecologică a consumatorului responsabil, în baza organizatorului de relații binare: „Pro” și „Contra”.

Figura 9. Organizatorul de relații binare: „Pro” și „Contra”

Debriefing. Se solicită elevilor:

- să descrie conținutul imaginilor;
- să deducă despre modalitățile de selectare și utilizare rațională a bunurilor și serviciilor:
 - Ce reflectă pentru un consumator responsabil și înțelept bunurile și serviciile?
 - Cum se consideră un consumator înțelept și responsabil?
 - Ce face consumatorul responsabil la achiziționarea unui produs?
 - Cum se asigură consumatorul responsabil că banii plătiți pentru un produs sunt cheltuiți în mod judicios?
 - De ce trebuie să dispună un consumator pentru a economisi pe viitor?
 - Cum obiceiurile unui consumator responsabil influențează stilul său de viață?

Feedback oferit de învățătoare:

„Pentru a fi un consumator înțelept este nevoie de a evalua nevoile personale pentru evitarea cheltuielilor inutile. De aceea, mereu trebuie să ne întrebăm dacă un anumit produs/bun sau serviciu este neapărat necesar înainte de a-l achiziționa. Rolul consumatorului înțelept și responsabil este de a alege bunurile, serviciile, de la rechizite

școlare, alimente, haine, până la aplicații pentru călătorii, distracție, digitale, sănătate, în raport cu prioritățile, valorile lui de viață, astfel, influențându-și identitatea.

Obişnuințele consumatorului influențează stilul lui personal de viață și contribuie la dezvoltarea personală. Astfel, alegerile fiecăruia de consum depind de educație, de autocunoaștere, influențate de familie, școală, societate. De aceea, alegerea cărților pentru lectură, pentru a învăța lucruri și fapte, alegerea hobby-urilor, jocurilor de divertisment în timpul liber – toate contribuie la creșterea și dezvoltarea personală a fiecăruia”.

Strategia didactică pentru Reflecție pasul „Apreciază!”: pereche-frontal, exercițiul „Contra și Pro”, reflecția pereche; frontal, debriefing, reflecția personală.

EXTINDERE. Pasul „Acționează!”

Se propune elevilor să discute în familie despre subiectul abordat la lecție.

Se solicită elevilor;

- să facă observări, timp de o săptămână, în calitate de consumator responsabil;
- să detecteze rolurile de consumator responsabil pe durata unei săptămâni, încercuind sintagma/le-descriere din Fișa „Rolurile consumatorului”:

Consumator elevul/eleva: _____ (nume, prenume)

Durata observării: __202__ -----__202__

Figura 10. Fișa „Rolurile consumatorului”

Concluzii

În scopul formării, la elevii claselor a IV-a, abilităților de corelare a consumului rațional al bunurilor și protecția mediului, la disciplina școlară „Dezvoltarea personală” în clasa a IV-a, la unitatea de conținut „Portretul consumatorului: selectarea și utilizarea rațională a bunurilor și serviciilor”, cadrul didactic va lua în calcul:

► **modelele de consum sustenabil** (achiziție, utilizare, consum de produse și servicii ecologice, durabile) [14, pp. 158-159];

- îndrumarea către produsele și serviciile confecționate ecologic, din materii prime regenerabile cu impact de manifestare în consumare sustenabilă;
- gestionarea eficientă a resurselor și reducerea risipei de alimente;

- interpretarea reducerii consumului netrebuincios/inutil (alimente, îmbrăcăminte, obiecte de uz casnic, obiecte de divertisment etc.);
 - exprimarea comportamentului alternativ, sustenabil și responsabil.
- *practicile de educație financiară* [15, p.15-18], raportate la actualul curriculum în direcția cercetată, evidențiind:
- (1) abilitățile formate/dezvoltate; de identificare a nevoilor, dorințelor, consumului; de administrare a bugetului personal și proiectarea cheltuielilor;
 - (2) conținuturi de învățare: nevoi și dorințe; consum, consumator, buget personal (cheltuieli, venituri); persoane, bunuri, mărfuri, servicii.
- *metodologia favorabilă dezvoltării gândirii critice – gândirii ecologice*, de prioritizare a abilităților de: comunicare, analiză și procesare a informației; recunoaștere a capacităților și aptitudinilor personale; de rezolvarea a problemelor; de adaptabilitate la diverse situații de viață prin dorința de a învăța să învețe; respectare a diferențelor și diversității [2, pp. 200-202; 1, pp. 235-236; 14, pp. 158-159; 13, p. 120; 16].

Bibliografie

1. Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar. Chișinău: MECC, 2018. https://mec.gov.md/sites/default/files/ghid_curriculum_primare_rom_5.pdf
2. Curriculum Național. Învățământul primar. Chișinău, MECC. Aprobare la Consiliul Național pentru Curriculum, 2018. https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_site.pdf
3. DANDARA, O. Disciplina Dezvoltare personală, un răspuns la realitățile sociale și o provocare pentru cadrele didactice. În: *Didactica Pro...*, nr.4-5 (116-117) octombrie 2019. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/9-12_27.pdf
4. Repere metodologice de organizare a procesului educațional la disciplina școlară Dezvoltare personală în anul de studii 2018-2019. Anexă la Ordinul MECC nr.965 din 22 iunie 2018. https://mec.gov.md/sites/default/files/28_dezvoltare_personaa_2018-2019_final_suplinit.pdf
5. CRISTEA, S. În: Educația economică. *Didactica Pro...*, Nr.3(25), 2004, pp. 68-70. https://www.prodidactica.md/revista/Revista_25.pdf
6. Dezvoltare sustenabilă. Baia Mare: Asociația Yellow Shirts, Erasmus+, Proiectul YOUth Marketing policy makers for sUSTainable development, 2017. https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/project-result-content/7a4dddc5-b432-41e1-98ab-4fcf80a99e0a/YouMUST_RO_Dezvoltare%20sustenabila.pdf
7. COJOCARI, L., CRIVOI, A. Retrospectivă asupra bioeticii ecologice. În: *NOOSFERA. Revistă științifică, de educație, spiritualitate și cultură ecologică*, 2017,

- nr.18, pp. 36-39. <https://uspee.md/wp-content/uploads/2019/08/Noosfera-nr.18-2017.pdf>
8. SARANCIUC-GORDEA, L., URSU, L. Educație ambientală. Suport de curs. Chișinău: Tipogr. „Garamont-Studio”, 2013. ISBN 978-9975-115-16-2. <http://dir.upsc.md:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/4109/Educatie-ambientala-Suport-curs.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
9. GÎNJU, S., MUNTEAN, A. Alfabetizarea ecologică în contextul educației instituționalizate. Valențe pedagogice. În: *NOOSFERA. Revistă științifică, de educație, spiritualitate și cultură ecologică*, 2017, nr.18, pp. 82-89. <https://uspee.md/wp-content/uploads/2019/08/Noosfera-nr.18-2017.pdf>
10. CURELEA, D. Considerații privind comportamentul educațional și atitudinea față de valorile educației la elevii din liceu privind formarea competențelor generale și specifice pe întreg parcursul vieții. În: *„Educația în spiritul valorilor naționale și universale din perspectiva dialogului pedagogic”*, pp. 361-362. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/361-370.pdf
11. REMEȘOVSCI, N. Aspecte specifice comportamentului consumatorului de servicii. În: *Studia Universitatis Moldaviae*, 2017, nr.7(107) Seria „Științe exacte și economice”. ISSN 1857-2073, pp. 119-126. <https://exact.studiamsu.md/wp-content/uploads/2017/01/20.-p.119-126.pdf>
12. GORAȘ-POSTICĂ, V. (coord.). Competența acțional-strategică?! Chișinău: CE Pro Didactica, 2012. 152 p. ISBN 978-9975-4125-5-1. <https://prodidactica.md/wp-content/uploads/2020/09/Competenta-actional-strategica.pdf>
13. GRIGOR, I. Metodologia educației economice din perspectivă praxiologică. În: *Culegere de articole științifice*, pp. 116-121. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/116-121_36.pdf
14. REMEȘOVSCI, N. Educarea consumatorilor mijloc de dezvoltare a consumului sustenabil. În: *Conference Proceedings „Competitiveness and sustainable development”*, 7-8.11.2024, pp. 157-165. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Conference-proceedings-CSD-7-8_11.2024-157-165.pdf
15. Ghid de bune practici în Educație financiară. București: Autoritatea de Supraveghere Financiară, 2022. <https://edutime.ro/wp-content/uploads/2022/03/ghid-bune-practici.pdf>
16. BARKOCZI, N. Didactica predării disciplinelor economice. Suport de curs. Cluj-Napoca: Ed. UTPRESS, 2022. ISBN 978-606-737-601-2. <https://biblioteca.utcluj.ro/files/carti-online-cu-coperta/601-2.pdf>

Recepționat / Received: 10.11.2025

Acceptat / Accepted: 29.12.2025

e-mail: gordea.liliana@upsc.md